

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI VE OKUMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI

Adem İŞCAN

*Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi,
adem.iscan@gop.edu.tr*

İsmail Baha ARIKAN

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek
Lisans Öğrencisi, baharikan@hotmail.com*

Menşure Alkış KÜÇÜKAYDIN

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek
Lisans Öğrencisi.*

ÖZET

Bu çalışma, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumlarını araştırmaktadır. Bu araştırma için, Tokat ili genelinde köy okullarında öğrenim gören 688 öğrenciye, 14 maddeden oluşan "kitap okuma profili" ile birtakım sosyo-demografik sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların %52,3'ü kız, %47,7'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %36,8'i 6.sınıf, %28,6'sı 7.sınıf ve %34,6'sı 8.sınıf öğrencileridir. Araştırma verileri yüzde ve frekans hesaplamaları yapılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın bulguları; öğrencilerin kütüphaneye ve sınıf kitaplığına oldukça zaman ayırdıklarını, düzenli bir şekilde de kitap okuduklarını ancak bu durumun daha çok okullarda uygulanan "kitap okuma saatleri" olduğunu, okudukları kitapları kendi aralarında yeterince konuşmadıklarını ve kitap okumalarına engel olarak da bireysel, sosyoekonomik ve eğitim sistemimize bağlı sebepleri gösterdiklerini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim ikinci kademe, kitap okuma profili, okumaya ilişkin tutumlar.

READING HABITS AND READING THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES ON

ABSTRACT

This study explores reading habits and attitudes toward reading of the second stage primary school students. For this study, 14-item "reading profiles" and a questionnaire consisting of several socio-demographic questions are implemented to 688 students studying in rural schools throughout the province of Tokat. Gender distributions of those surveyed consists of 52.3% female, 47.7% percent the male students. And 36.8% of the students is 6th grade, % 28.6 of them is 7th grade, and 34.6% of them is 8th grade. The research data is interpreted by percent and frequency calculations. The research results show that students devote a lot of time to the library and classroom library, they read books regularly; but this situation is limited to applied by many schools as "reading time", they don't to speak enough about books they read, and they show the reasons such as individual, socio-economic and educational troubles.

Key words: Second stage primary school, profile of reading, attitudes toward reading.

GİRİŞ

Okumak, insanın kişisel gelişimine katkı sağladığı gibi onun düşünce dünyasını ve hayal dünyasını geliştirir; sözcük dağarcığını arttırır, ona bilgi ve deneyim kazandırarak onu geleceğe hazırlar.

Okuma, insanın içinde bulunduğu dünyayı ve insanları tanıtan, dünyasını zenginleştiren; bireysel ve toplumsal kimliğini kazanmasında etkili olan bir dil becerisidir ve öğrenildiği andan ömrün sonuna kadar insana gereklidir. Okuma toplumların medeniyet içindeki yerlerini belirleyen bir özelliktir. Toplumların temel eğitim ve siyaset felsefesi de toplumu okur-yazar hale getirmektedir. “Okuma, insanları gerçek anlamda özgür kılar. Çünkü insanları bilgisizliğin ve yanlış inançların pençesinden ancak okuma kurtarır (Thomases Jefferson bir mektubunda dile getirmiştir).” (Korkmaz, 2008:71).

Bireylerin hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olan okumanın, birçok tanımına rastlamak mümkündür. Bazı kaynaklarda okumanın, “yazılı sembollerin seslendirilmesi” olarak tanımlandığı görülmektedir. Ancak günümüzde bu tanımın okumayı açıklamakta yetersiz kaldığı söylenebilir. Günümüz şartlarında okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci olarak tanımlanmaktadır (Akyol, 2005:1). Okuma fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olmak üzere üç boyutta incelenebilir. Bireyin okuma işinden beklediği faydayı elde etmesi için okumanın bu üç boyutunda da gerekli olgunluğa ulaşması gereklidir. Okumaya ilişkin tutum da özellikle psikolojik ve sosyolojik boyutta incelenebilecek ve okuma üzerinde oldukça etkili olan bir faktördür. Okumaya ilişkin tutum üzerinde birçok faktörün etkili olduğu söylenebilir. Örneğin ebeveynlerin veya çocuğun çevresinde bulunan diğer yetişkinlerin okumaya ilişkin gösterdikleri her türlü davranış, çocukların okumaya ilişkin tutumları üzerinde etkilidir. Zira yetişkinler çocuklar için birer modeldir ve yetişkinlerin okumaya ilişkin sergiledikleri tutumu gözlemleyen çocuklarda benzer tutumlar gelişir. Ana-babanın okumanın önemi hakkında çocukla paylaştığı bilgi ve değerler de onun okumaya ilişkin tutumlarını şekillendirir (Black ve Young 2005; McCarty ve diğ., 2001).

Ebeveynler okul öncesi dönemlerde uyku zamanlarında ve diğer zamanlarda çocuklara kitap okuyarak onların okumaya ilişkin geliştirdikleri olumlu tutumları arttırabilirler. Sınıf ortamında öğretmenlerin okuma ile ilgili yaptıkları her türlü etkinlik ve davranışlar da öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarını etkilemektedir. Öğretmenler de öğrencilerde okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirilmesinin önemli bir kazanım olduğu konusunda hemfikirdirler. Ancak yapılan araştırmalar öğretmenlerin, öğrencilerin okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirme konusunda fazla çaba harcamadıklarını göstermektedir (Aktaran: Kush ve Watkins, 1996: 315). Okuma alışkanlığının temelini ailede başladığını ve okullarda devam ettiğini düşünürsek burada ebeveynlere ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Çocuklara bu alışkanlığı kazandırmak için; küçük yaşlardan itibaren çocuğa özel zaman ayırarak düzeyine uygun eğlendirici masal ve öykü kitapları okuyarak başlanabilir. Ebeveynlerin dikkat etmesi gereken önemli bir husus; Çocuklara kitap alırken çocuğun ilgi duyduğu alana

yönelik olmasına dikkat etmeli ve alınacak kitap çocukla birlikte seçilmelidir. Çocukta okuma alışkanlığının sürekliliğini sağlamak için; çocukları kitap okuma konusunda her defasında uyarmak yerine: Çocukları olumlu yönde motive etmek amacıyla kitap okuma davranışlarını ödüllendirmek gerekir, yaşına uygun bir dergiye abone olması sağlanabilir. Anne ve babanın çocuklara gösterdiği ilgi ve destek onların okumayı seven ve gelecekte ne yapması gerektiğini bilen bireyler olarak yetişmesinin sağlayacaktır.

Okumayı öğrenmek, her bilgi toplumunda bir tür üyeliğe kabul törenidir; bağımlılık ve eksik iletişim konumundan töresel bir çıkış yoludur. Okumayı öğrenen çocuk, toplumun ortak belleğine kitaplar aracılığıyla katılır, dolayısıyla ortak geçmişi tanır ve her okuma ile bu geçmişi az ya da çok yeniler. Dünyanın medeniyet tarihine bakıldığında kitaba, bilgiye, bilime ve öğrenmeye önem veren toplumların dünyada söz sahibi olduklarını; bu değerleri önemsemeyen toplumlarına ötekilere sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerden muhtaç oldukları, daha da ötesi bağımsızlıklarını bile kaybettikleri görülmektedir. Yaşamak için okuyun (Manguel, 2004:13,92; Akt. Arıcı, 2005:1).

Yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında okuma becerisi için, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını yorumlayıp eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilmeleri ve okumayı bir alışkanlık haline getirebilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2006:6).

Okumayı bir beceri olarak kazandırmada şüphesiz kitaplık ve kütüphanelerin büyük payı vardır. İlk ve ortaöğretim okullarında, ders programlarını desteklemek, öğrencilerin bireysel okuma gereksinimlerine yanıt vermek, okuma alışkanlığını kazandırmak, kitabı ve kütüphaneyi kullanmayı öğretmek, kütüphane yaşantısının getireceği olanaklardan yararlanarak toplumsal davranışları güçlendirmeye katkıda bulunmak amacıyla meydana getirilen kütüphanelere “okul kütüphaneleri” denir (Alpay, 1989: 79). Okul kütüphaneleri; eğitim ve öğretim için gerekli her türlü bilgi kaynağını toplayan, düzenleyen ve hizmetleri ile parçası bulunduğu öğretim kademesinin amaçlarının gerçekleşmesine dinamik bir şekilde katılan toplumsal kuruluşlardır(Aşıcı-Özarlan, 2002: 3). Bu mekânlar toplumun tarihî ve kültürel hafızasının muhafaza edildiği yerlerdir. Bireyin kültürlenmesi için toplumun tarihî ve kültürel birikimini edinmesi gereklidir. Bu açıdan somut ve soyut tüm sınırların, bilgi edinme aşamalarının olduğu bilgi çağında okul kütüphanelerinin önemi giderek artmaktadır. Günümüzde kütüphanecilik kendi enformasyonu ve bilimsel temeli olan bir disiplin halini almıştır. Kütüphanelerin ve kitapların eğitim ve öğretimde kullanımı okul kütüphanelerini ve sınıf kitaplıklarını vazgeçilmez kılmıştır. Okul kütüphaneleri ve kitaplıklarının eğitim ve öğretimde böylesine önem kazanmasında; zekâ, başarı ve kişisel özellikleri itibarıyla öğrencilerin farklı farklı olması ve farklı gelişme hızında olmaları, teknolojik gelişmeler sebebiyle bilgiye olan ihtiyacın artması, öğretim yöntemlerinin çeşitlenmesi, boş zamanları değerlendirme gerekliliği etkili olmuştur(Önal, 1987: 55).

Okuma alışkanlığı ve kitap sevgisinin kazanılmasında, asıl hedef kitle, ilk ve orta dereceli okullarda okuyan öğrencilerdir. Bu nedenle, özellikle ilköğretim çağındaki çocukların okumaya karşı davranışları çok önemlidir. Okumayı gerçekleştirmek için kaynağa ulaşmada en büyük yardımcı, öncelikle sınıf, daha sonra da okul kitaplıklarıdır. Okul kitaplıkları, her bölgede, okulda ve tüm sosyo-ekonomik şartlarda öğrencilerin ilk olarak yöneldikleri kütüphane türü olarak tanımlanmıştır (Önal, 1992:246). Bu dönemdeki çocuklar okumaya ve kitaba karşı ne kadar fazla istek gösterirlerse ileriki yaşlarda okuma alışkanlığını o kadar fazla kazanmış olurlar. Çocuk okumayı bir ihtiyaç olarak gördüğü zaman okuma alışkanlığının sürekliliğini sağlamak daha kolay olacaktır.

Özetle okuma, yaşamı anlamlandırma sürecidir. Bu olumlu ve yararlı alışkanlık üzerinde durulmalıdır. İşin özünde, yapılanı ve okunanı anlama vardır (Gülerer ve Batur, 2005). Matematiği anlama, kimyayı anlama, sosyal bilgilerini anlama daha da önemlisi söylenenleri anlamak için kitap okunmalıdır. Okumak, hızlı düşünmeyi hızlı düşünme ise hızlı çözüm üretme yeteneğini geliştirir. Bu bağlamda olay ve olguları eleştirel bir gözle doğru değerlendirmenin temelinde iyi bir okuyucu olmak yatmaktadır (Özdemir, 1997; Akyol, 2005). Kitap okumadan önce o kitapla ilgili zihinsel ön bilgilerimiz kitapla ilgili beklentilerimiz birbirinden farklıdır. Bilinçli bir okuyucu hayatı kavramanın kendini en iyi şekilde anlatmanın gereği olarak bir aracı gibi görür okumayı. Hayatı anlamlandırma çabası içindeki okuyucu büyük bir merak içerisinde kazanacağı yeni bilgileri, olayları öğrenmek için kendini her zaman kitap okumak için hazır durumda bulundurur.

Zengin bir kelime bilgisine sahip olmak kadar onları uygun ve yerli yerinde kullanmak da kültür seviyemizin hangi düzeyde olduğunu gösteren temel göstergelerden biridir. Baska bir ifade ile az okuyan ya da okumayanlar, sözcük dağarcığı bakımından zengin bir birikime sahip olamamaktadır ve dolayısıyla duygularını, düşüncelerini ya da okuduklarını anlatmakta ve yorumlamakta güçlük çekmektedirler (Aktas ve Gündüz, 2004:18).

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumlarının neler olduğunu belirlemektir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini ilköğretim 2.kademe öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2011-2012 eğitim öğretim yılında Tokat ili ve ilçelerine bağlı köy okullarında okuyan 688 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak bu çalışmada zaman ve maddi imkânsızlıklardan dolayı Tokat ili örneklemindeki bütün okullara ve öğrencilere ulaşılamamıştır.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak uygulayıcılar tarafından hazırlanan 9 adet sosyo-demografik sorulardan ve 14 sorudan oluşan kitap okuma profilini belirlemeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Bu anket

ilgili literatür incelenerek ve ilgili kişilerce daha önce uygulanan anketlerden yararlanılarak ve uzman görüşleriyle oluşturulmuştur.

Öğrenciler tarafından ankete verilen cevaplar frekans ve yüzde hesaplarıyla çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Ankete katılan toplam 688 öğrencinin %24,4'ü Turhal'dan, %21,5'i Sulusaray'dan, %21,8'i Erbaa'dan, %9'u Almus'tan, %8,1'i Pazar'dan ve aynı yüzdelik oranla merkezden ve %7'si de Yeşilyurt'tan katılmaktadır. Bu öğrencilerin %52,3'ü kız, %47,7'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yine bu öğrencilerin %36,8'i 6.sınıf, %28,6'sı 7.sınıf ve %34,6'sı 8.sınıf öğrencileridir. 688 öğrencinin %75'i anaokuluna gitmemiş olması ise dikkat çekicidir.

Örnekleme'deki öğrencilerin anne eğitim durumlarına baktığımızda ise, %18,5'inin okuma yazmasının olmadığını, %10,5'inin okuma yazmasının olduğunu ancak hangi eğitim düzeyinde olduğunu bilmediğini, %57,8'nin ilkököl mezunu olduğunu, %10,9'unun ortaokul mezunu olduğunu, %2,2 gibi küçük bir kesimin lise mezunu olduğunu ve %0,1'inin üniversite mezunu olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ise, %4,2'sinin okuma yazmasının olmadığını, %10,6'sının okuma yazmasının olduğunu ancak hangi eğitim düzeyinde olduğunu bilmediğini, %49'unun ilkököl mezunu olduğunu, %17,9'unun ortaokul mezunu olduğunu, %13,5'inin lise mezunu olduğunu, %4,4'ünün üniversite mezunu olduğunu, %0,4'ünün ise yüksek lisans/doktora mezunu olduğunu görmekteyiz.

Öğrencilerin aylık gelir seviyelerine baktığımızda %60,6'lık kesimin 0-750TL gelire geçinmek zorunda kaldıklarını görmekteyiz. Geriye kalan %39,4'lük kesimin %27,8'inin 751-1500TL gelir aralığında gelire sahip olduklarını, %8,1'inin 1501-2250TL gelir aralığında gelire sahip olduklarını, %2,2'sinin 2251-3000TL gelir aralığında gelire sahip olduklarını ve %1,3'ünün 3000TL'den daha fazla gelire sahip olduklarını görmekteyiz. Öğrencilerin ebeveynlerinin kitap okuma sıklıklarının yüzdelik dağılımı ise şöyledir: hiç kitap okumayan ebeveynler %43,3'lük kesimi, ara sıra okuyan ebeveynler %32,6'lük kesimi, bazen okuyan ebeveynler %21,1'lik kesimi ve her zaman kitap okuyan ebeveynler %3,1'lik kesimi kapsamaktadır. Evlerinde kitaplık bulunan öğrenciler ise örneklemin %40'ını kapsamaktadır.

1. Öğrencilerin Sınıf Kitaplığından Kitap Alma Sıklıkları

Tablo 1'de görüldüğü üzere öğrencilerin %36,8'lik kısmının haftada 2-3 kez kütüphaneden faydalandığı görülmektedir. Bu durumu öğrencilerin kitaplığı daha çok ödev amaçlı kullandığı şeklinde de yorumlanabilir. Öğrencilerin %32,8'lik kısmı da haftada en az 1 kere kütüphaneden faydalanmaktadır. Bu iki yüzdeden hareketle öğrencilerin büyük bir kısmı hafta içerisinde kütüphaneden en az 1 kere faydalandıkları ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin geriye kalan kısmı ise %13,8'lik kesim 2 haftada 1 kere sınıf kitaplığından kitap alırken %9,7'lik kesim ayda 1 kere ve %6,8'lik kesim ise her gün kitap aldığını belirtmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sınıf Kitaplığından Kitap Alma Sıklıkları

	N	%
Her gün	47	6,8
Haftada 2-3 gün	253	36,8
Haftada 1 gün	226	32,8
2 haftada 1 kere	95	13,8
Ayda 1 kere	67	9,7

2. Öğrencilerin Düzenli Kitap Okuma Durumları

Tablo 2'den anlaşılacağı üzere öğrencilerin düzenli kitap okuma durumlarına verdikleri cevaplarda ise %39'lık kesim genellikle, %34,7'lik kesim ara sıra, %24,9'luk kesim düzenli olarak kitap okumam cevabını vermiştir. Bu verilere göre ilköğretim 2.kademe öğrencilerinin üçte birinden fazlası genellikle düzenli bir şekilde kitap okuduklarını dile getirmişlerdir. Düzenli kitap okumam diyen %1,5'lik bir kısım ise oldukça azdır. Bu durum bize öğrencilerin okumaya karşı olumlu bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Çalışmadaki bu sonuç Balcı (2009)'nın çalışmasıyla da paralellik göstermektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Düzenli Kitap Okuma Durumları

	N	%
Okumam	10	1,5
Ara-sıra	239	34,7
Genellikle	268	39,0
Her zaman	171	24,9

3. Öğrencilerin Ders Kitapları Dışında Kitap Okuma Sıklıkları

Öğrencilerin ders kitabı dışında kitap okuma sıklığının belirtildiği Tablo 3'e bakılacak olursa %51,2 gibi büyük bir kısmın haftada 2-3 gün kitap okuduğu görülmektedir. Bu durum Sünbül vd.(2010)'nin çalışmasıyla da örtüşmektedir. Ayrıca düzenli olarak her gün okuyanların oranı %25,9, ayda 1 veya birkaç gün okuyanların oranı %3,8, sadece şubat ve yaz tatillerinde okuyanların oranı %1,7 ve kitap okumadıklarını belirtenlerin oranı %0,7'dir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yarıdan fazlası haftada en az iki defa ders kitaplarından başka bir kitap açıp okudukları görülmekte ve buna karşın sadece ayda 1 veya birkaç gün okuyanlarla yarıyıl ve yaz tatilinde

okuyanların ve hiç okumayanların toplam yüzdesi %6,2'dir. Bu %6,2'lik kesim için kitap okumalarını sağlayacak etkinlikler yapılmalıdır.

Tablo 3. Öğrencilerin Ders Kitapları Dışında Kitap Okuma Sıklıkları

	N	%
Düzenli olarak her gün okurum	178	25,9
Haftada 2-3 gün	352	51,2
Haftada 1 gün	115	16,7
Ayda 1 veya birkaç gün	26	3,8
Sadece yarıyıl ve yaz tatillerinde okurum	12	1,7
Kitap okumam	5	,7

4. Öğrencilerin Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Şeyler

Öğrencilerin boş vakitlerinde en yüksek yüzdeyle dikkat çeken cevaplarından %68'lik kesimi boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bu oran oldukça yüksek olmasına karşın boş zamanlarında televizyon izlemekten hoşlanan öğrencilerin oranı ise %75'dir. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007)'in çalışmasında da olduğu gibi öğrenciler vakitlerinin büyük bir kısmını televizyon karşısında geçirmektedir. Ancak bu durum öğrencilerin lehine bir duruma çevrilerek, çocukların televizyon başında olduğu saatlerde fayda gözetilerek, eğitim amaçlı bir politika benimsenebilir.

5. Öğrencilerin İnterneti Kitap Okuma Amaçlı Kullanma Durumları

Öğrencilerin %71'lik kesiminin interneti kitap okuma amaçlı kullanmadıkları Tablo 4'de açıkça gözükmektedir. İnternetin başka amaçlar için kullanılan bir araç olduğu bu sonuçta çok net bir şekilde görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı yerlerdeki sosyoekonomik etkenler de göz önüne alınırsa öğrencilerin büyük bir kesiminin evinde bilgisayar ve internet bulunmamaktadır. Ancak öğrencilerin belirli saatler ve imkânlar içinde okulda internete girdikleri de unutulmamalıdır. Bu konuda öğretmenlerinden de yeterince yönlendirme almadıkları düşünülebilir.

Tablo 4. Öğrencilerin İnterneti Kitap Okuma Amaçlı Kullanma Durumları

	N	%
Evet	201	29,2
Hayır	487	70,8

6. Öğrencilerin Hoşlandıkları Kitap Türleri

Tablo 5’de da görüldüğü gibi öğrencilerin en çok öykü ve roman okumaktan hoşlandıkları, daha sonra şiir ve ardından da çizgi roman okumaktan hoşlandıkları ortaya çıkmaktadır. Yaklaşık olarak %4 oranında diğer cevabını veren öğrenciler ise masal okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler yaşlarının özelliği gereği bu dönemde en çok öykü ve romana yönelmektedir. Bu da verilerde açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Hoşlandıkları Kitap Türleri

	N	%
Roman	233	33,9
Şiir	107	15,6
Çizgi roman	67	9,7
Öykü	254	36,9
Diğer	27	3,9

7. Öğrencilerin Kitaptan Başka Okudukları Yayınlar

Öğrencilerin kitaptan başka hangi yayınları okuduklarına Tablo 6’da baktığımızda ise birden fazla şık işaretleyebildikleri için %48 oranında gazete, %59 oranında dergi ve %37 oranında da çizgi roman okudukları ortaya çıkmaktadır. Bu durum bize eve günlük gazete alımının olduğunu ve bunun iyi bir yönlendirici olduğunu göstermektedir. Zira günlük gazetelerin ve çocuk dergilerinin okumaya karşı olumlu bir geliştirmede etkili olacağı düşünülebilir. Araştırmamızdan çıkan bu sonuç Sünbül vd. (2010)’nin çalışmasıyla da paralellik göstermektedir. Ancak gazetelerin hangi sayfalarını ve ne tür dergiler okudukları da önem teşkil etmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Kitaptan Başka Okudukları Yayınlar

	N	%
Gazete	331	48,1
Dergi	408	59,3
Çizgi roman	256	37,2

8. Öğrencilerin Hoşlandıkları Kitap Konuları

Tablo 7’de de görüldüğü üzere ankete katılan öğrencilerin %61,8’lik kısmının macera türü kitap okumakta hoşlandıkları ve çok büyük bir çoğunluğu oluşturdukları ortaya çıkmaktadır. Daha sonra sırayla duygusal, kahramanlık, toplumsal, bilim kurgu ve mizah konulu kitaplardan hoşlandıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durumun bu yaş aralığındaki çocuklar için oldukça doğal olduğu söylenebilir. Mizah kitaplarının ise henüz belli bir mizah

anlayışı geliştirememiş çocuklar tarafından çok az tercih edilmesi de, bu dönemde çocukların daha çok bireysel heyecanlara verdiği önemle açıklanabilir.

Tablo 7. Öğrencilerin Hoşlandıkları Kitap Konuları

	N	%
Duygusal	113	16,4
Macera	425	61,8
Mizah	16	2,3
Bilim kurgu	25	3,6
Toplumsal	31	4,5
Kahramanlık	66	9,6
Diğer	12	1,7

9. Öğrencilere Göre Onların Kitap Okumalarına Engel Olan Durumlar

Öğrencilerin kitap okumasına engel olan durumlara öğrencilerin verdiği cevaplar Tablo 8'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %23,5'i televizyonun, %4'ü bilgisayarın, %6'sı arkadaşlarıyla görüşmenin, kitap okumalarına engel olduğunu düşünmektedir. Televizyon, bilgisayar ve arkadaşlarıyla görüşmeye ayırdığı zamanlar öğrencinin bireysel isteğiyle oluşmaktadır ve toplam yüzdeleri %33,5'dir. Ayrıca %22,8'i ödevlerin çok olmasını ve %11'i de SBS'ye hazırlanmasını kitap okumak için birer engel olarak görmektedirler. Ödevlerine ve SBS'ye ayırdıkları zaman ise eğitim sisteminden kaynaklanmakta ve toplam yüzdeleri %33,8'dir. Bunların yanında öğrencilerin %20'si ev işlerini, %6,8'i evde çalışma ortamının olmamasını ve %6'sı da kitap fiyatlarının pahalı olmasını kitap okumak için birer engel olarak düşünmektedirler. Bu durumlar ise sosyoekonomik sebeplerden oluşmakta ve toplam yüzdeleri %32,8'dir. Bu üç farklı durumun da yaklaşık olarak eşit düzeyde sebep olduğunu söyleyebiliriz. Duruma eğitim içi bir problem olarak bakıldığında televizyonun kitap okumaktan daha cazip geldiği sonucuna varılabilir. Zaten aynı öğrencilerin %75'inin televizyon seyretmekten hoşlandıklarını ortaya çıkmıştı. Oysaki kitaplarda var olan karakterler çocukları televizyondaki karakterlerden daha çok etkilemektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s.24). Televizyonu çocuğun hayatından tamamen çıkarmak çok zor bir durum olarak görülse de bu konuda aileye oldukça fazla görev düşmektedir. Aynı şekilde sosyoekonomik sebeplerde de aileye büyük görev düşmekte ve çocuklarını ev işlerine yardım etmelerinde kitap okumalarına engel olmayacak düzeyde istemeleri gerekmektedir. Eğitim sistemimizin getirdiği ödevler ve sınav odaklı eğitimin de yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Tablo 8. Öğrencilere Göre Onların Kitap Okumalarına Engel Olan Durumlar

	N	%
Ev isleri	137	19,9
Kitap fiyatlarının pahalı olması	42	6,1
Ödevlerin çokluğu	157	22,8
SBS'ye hazırlanmam	75	10,9
Televizyon	162	23,5
Bilgisayar	27	3,9
Arkadaşlarımla görüşmek	41	6,0
Evde çalışma ortamımın olmaması	47	6,8

10. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Edinme Yolları

Birden fazla şıkkı işaretleyebildikleri bu maddede Tablo 9'dan anlaşılacağı üzere öğrencilerin çok büyük bir kesimi, %75,7 oranında, okudukları kitapları okul kütüphanesi ya da sınıf kitaplığından aldıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynleri alanların oranı %23,3 ve kitabı okuyacak öğrencinin seçimiyle ebeveynleri alanların oranı 16,7'dir. Ayrıca öğrencilerin %22,4'ü hediye gelen kitapları okuduklarını, %17'si kitapları halk kütüphanesinden aldığını, %14'ü harçlığıyla satın aldığını ve %11,3'ü arkadaşından ödünç alarak okuduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlardan okul kütüphanesinin ve sınıf kitaplığının işlevinin ne kadar önemli olduğu sonucuna varabiliriz. Bu durum bize okul ve sınıf kitaplıklarının geliştirilmesi gerektiğini, özellikle artık yüz temel eserlerle yetinilmediğini ve dergi gibi sürekli yayınların da takip ettirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Edinme Yolları

	N	%
Harçlığımla satın alıyorum.	99	14,4
Annem ya da babam alıyor.	160	23,3
Annem ya da babamla gidiyoruz, kitabı ben seçiyorum.	115	16,7
Arkadaşımdan ödünç alıyorum.	78	11,3
Okul kütüphanesi ya da sınıf kitaplığından alıp okuyorum.	521	75,7
Halk kütüphanesinden alıyorum.	117	17
Hediye geliyor.	154	22,4

11. Öğrencilerin Kütüphaneden Yararlanma Amaçları

Tablo 10'da görüldüğü üzere kütüphaneden ödev için yararlananların oranı %54,7 iken, roman, hikâye vs. almak için yararlananların oranı ise %41,4'tür. %3,9'luk kesim ise diğer cevabını vermiştir. Bu diğer cevaplar içerisinde her iki amaçla da yararlanıyorum maddesi kullanılmıştır. Bu sonuca göre kütüphanenin; roman, hikâye temin etme işlevinden çok araştırma yapmak için kaynak temin etme işlevi ön plana çıkmıştır. Bu durum bizi sınıf kitaplıklarının yeterli kaynak kitaplarla da donatılması gerektiği düşüncesine ulaştırmaktadır. Şahin, İşcan ve Maden(2009) 'in çalışması da bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Kütüphaneden Yararlanma Amaçları

	N	%
Ödev için kitap ve ansiklopedilere bakıyorum	376	54,7
Roman, hikâye vs. almak için yararlanıyorum	285	41,4
Diğer	27	3,9

12. Öğrencilerin Günlük Kitap Okuma Süreleri

Tablo 11'den de anlaşılacağı üzere %44,2 oran ile günde ortalama 30 dakika kitap okuyan öğrenciler örneklemin çoğunluğunu oluştururken, günde 1 saat kitap okuyan öğrenciler ise %38,4'lük kesimi oluşturmaktadır. 1 saatten daha fazla okuyanlar %12,4'lük kesimi ve hiç okumam diyenler %5,1'lik kesimi oluşturmaktadırlar. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun günde yarım saat kitap okuduklarını göstermektedir. Ancak bu yarım saatin aslında okullarda uygulanan "kitap okuma saatleri" olduğu hususuna dikkat edilmelidir. Yani öğrencilerin büyük çoğunluğu okul dışında kitap okumaya fazla zaman ayırmamaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Günlük Kitap Okuma Süreleri

	N	%
Hiç	35	5,1
30 dakika	304	44,2
1 saat	264	38,4
1 saatten fazla	85	12,4

13. Okulöncesi Dönemde Büyüklerin Sana Kitap Okudular mı?

Tablo 12'de görüldüğü gibi okul öncesi dönemde öğrencilerin %55,5'i büyüklerinden kitap dinlemezlerken, %44,5'i büyüklerinden kitap dinlemişlerdir. Bu sonuçlara göre ebeveynlerin yarısından fazlasının çocuklarına kitap

okumadığı ortaya çıkmaktadır. Okuma bilincinin temellerinin ilk olarak ailede atıldığını düşünürsek bu yüzdenin fazla çıkması, ebeveynlerin yeteri kadar kitap okuma faaliyetinde bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 12. Okulöncesi Dönemde Büyüklerin Sana Kitap Okudular Mı?

	N	%
Evet	306	44,5
Hayır	382	55,5

14. Arkadaşlarınızla Okuduğunuz Kitaplar Hakkında Tartışıyor Musunuz?

Tablo 13’de görüldüğü üzere öğrencilerin %56’sı okudukları kitapları aralarında tartışırken, %44’ü aralarında tartışip konuşmamaktadırlar. Öğrencilerin yarıdan fazlası okudukları kitapların kritiğini yaptığını söylemiştir. Bu durum da istenilen düzeyde olmasa da öğrencilerin okudukları kitapları önemseydiğini, sohbet konusu olarak seçebildiklerini ve yorum yapma gereği duyduklarını göstermektedir.

Tablo 13. Arkadaşlarınızla Okuduğunuz Kitaplar Hakkında Tartışıyor Musunuz?

	N	%
Evet	386	56,1
Hayır	302	43,9

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumlarının neler olduğu incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda öğrencilerin kütüphaneye ve sınıf kitaplığına oldukça zaman ayırdıkları söylenebilir ve bu sonuca bağlı olarak da sınıf kitaplığının ve kütüphanelerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır diyebiliriz. Ayrıca öğrenciler düzenli bir şekilde de kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Bu yüzden öğrencilere düzenli okuma alışkanlığının kazandırılması veya devamı için okullarda sürdürülen okuma kampanyalarının devam ettirilmesi önerilebilir. Çünkü öğrencilerin büyük çoğunluğu günde yarım saat kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Ancak bu yarım saatin aslında okullarda uygulanan “kitap okuma saatleri” olduğu hususuna dikkat edilmelidir. Bu şu anlama gelmektedir; büyük çoğunluk okul dışında kitap okumaya fazla zaman ayırmıyor ve kendi istekleriyle kitap okumak için özel bir zaman harcamıyorlar. Bu durumun nedenini öğrenciler ‘televizyon izleme, ödevlerin çokluğu ve ev işlerinden vakit bulamama’ olarak göstermektedirler. Bu durumda çocuğun hayatına kitap sokulamadığı görülmektedir. Evde de kitap okuma saatlerinin planlanarak okul rehberlik servisleri, sınıf rehber öğretmenleri ve ailenin sıkı bir işbirliği kurması önerilebilir.

Ankete katılan öğrenciler interneti kitap okuma amaçlı kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerinden de yeterince bilgi sahibi olmadıkları düşüncesinden hareketle öğretmenlerin de bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülebilir.

Ankete katılan öğrenciler genellikle öykü ve roman, kitap dışında da dergi ve gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Kitap konuları içerisinde ise belirgin bir şekilde macera türünde kitap okumaktan hoşlandıkları görülmektedir. Bunun da öğrencilerin bulunduğu yaş grubuyla ilgili bir sonuç olduğu söylenebilir. Öğrencilerin büyük bir kısmı okul öncesi dönemde büyüklerinin kendisine kitap okumadığını söylemiştir. Bu durumun kitap okuma alışkanlığı üzerinde ne kadar etkili olduğu yapılan birçok araştırmada dile getirilmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin bu konuda ebeveynleri uyarması oldukça önemlidir. Öğrencilerin %56 'sı da okudukları kitabı kendi aralarında tartışmadıklarını söylemişlerdir. Ergenlik çağındaki bu çocukların birbirlerinin düşüncelerinden yoğun olarak etkilendikleri bu dönemde öğretmene büyük görevler düşmektedir. Öğretmen derste kitap hakkında sohbetler açabilir, kitap hakkında münazaralar yapabilir. Böylece çocuklara kitap okuma alışkanlığının edinilmesinde önemli mesafeler alınmış olacaktır.

Ankete katılan öğrenciler kitap okumalarına engel olarak bireysel, sosyoekonomik ve eğitim sistemimize bağlı sebeplere aynı oranda cevap vermişlerdir. Özellikle televizyonu önemli bir engel olarak tanımlamışlardır. Elbette bu engeli kaldırmak için televizyonu çocuğun hayatından tamamen çıkarmak çok zor bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu konuda aileye oldukça fazla görev düşmekte ve sınırlamalar getirilerek televizyon ile kitap okuma saatleri ayarlanmalıdır. Kitap okuma saatlerine tüm aile fertleri uymalı, ebeveynler bu konuda çocuklarına rol model olmalıdır. Eğitim sistemimizin getirdiği ödevler ve sınav odaklı eğitimin de yeniden gözden geçirilmesi de önerilebilir.

KAYNAKÇA

1. Aksaçlıoğlu,A.,Yılmaz B. (2007).Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. Türk Kütüphaneciliği. 21(1),3-28.
2. Aktas, Serif ve Osman Gündüz. (2004). Yazılı ve Sözlü Anlatım: Kompozisyon Sanatı. Ankara: Akçağ
3. Akyol, H. (2005). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
4. Alpay, Meral. (1989). Türkiye’de ve Almanya Federal Cumhuriyeti’nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
5. Arıcı, A. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri-İlgi-Alışkanlık-Eğilim), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst., Erzurum.196

6. Aşıcı, M. ve Özarslan, H. (2002). "İlköğretim 1. Kademedeki Okul Kitaplığını Kullanma Alışkanlığı", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 15, İstanbul.
7. Balcı, A. (2009). İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6(11), 265-300.
8. Black, A. ve Young, J. (2005). Attitudes to Reading: An Investigation across the Primary Years. Conference Proceedings, Pleasure, Passion Provocation AATE/ALEA National Conference. Gold Coast, Young, J. (Ed.).
9. Gülerer, S. ve Batur, Z. (2005). Yanlış Okuma Tutum ve Davranışları. A.K.Ü Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2), 89-102.
10. http://www.ide.selcuk.edu.tr/konyaokuyor/ilkogretim_rapor.pdf (19.12.11 tarihinde erişilmiştir).
11. Korkmaz, İ. (2007). Üniversite Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Lise Döneminde Kitap Okuma Durumlarının İncelenmesi.
12. Kush, J. C. ve Watkins, M.W. (1996). Long Term Stability of Children's Attitudes toward Reading. The Journal of Educational Research. 89 (5), 315-319.
13. McCarty, S., Nicastro, J., Spiros, I., ve Staley, K. (2001). Increasing Recreational Reading through the Use of Read-Alouds. ERIC, ED NUMBER : 453541.
14. Önal, H. (1987). Eğitim ve Öğretimin Gerçekleşmesini Sağlayan Okul Kütüphanesi Çalışmaları, Ankara: MEB Yay.
15. Önal, H. (1992). Bilgi Gereksinimlerinin Karşlanması ve Okul Kütüphaneleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst., Ankara.
16. Özdemir, E. (1997). Eleştirel Okuma. Ankara: Ümit Yayıncılık.
17. Şahin, A., İşcan A., Maden, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Erzurum ili örneği) 13(2), 183-196.

SUMMARY

The purpose of this study is to determinate what the reading habitude of second grade students in primary school and the attitude related to reading habitude are.

The second grades students in the primary school are the main target in this study. The first example consists of 688 students studying in the village schools which are connected to Tokat Centre and the districts in 2011-2012. However, all the schools in this area are not reached because of the time and financial impossibility in this study.

In this study, a public survey which is formed of 9 social-demographic questions and 14 question-detecting the profile of reading book and which is prepared by the operators by means of getting information is applied. This survey is formed by investigating related literature and using the surveys which was applied by some other people and discussing to some experts.

The results of the surveys on the students are analyzed and commented with percentage value and frequency distribution. % 24,4 of the 688 students who are attended to survey is from Turhal, %21,5 is from Sulusaray, %21,8 is from Erbaa, %9 is from Almus, %8,1 is from Pazar and the same percentage value is from the Tokat Centre, and %7 from is Yeşilyurt in the survey. %52,3 of these students is female, %47,7 is male. %36,8 is the 6th grade students, %28,6 is the 7th grade students, and %34,6 is 8th grade students. That %75 of these 688 students have never been in kindergarten is getting attention.

When we consider the education level of the mothers of these students, the results show us that %18,5 is illiterate, %10,5 is women literate whose the level of education is unknown, %57,8 is primary school graduate, %10,9 is middle-school(school after primary school) graduate, %2,2 is high-school graduate and %0,1 is collage graduate. When we consider the education level of the fathers of these students, we get the conclusions that show that %4,2 is illiterate, %10,6 is men literate whose the level of education is unknown, %49 is primary school graduate, %17,9 is middle-school(school after primary school) graduate, %13,5 is high-school graduate, %4,4 is collage graduate and %0,4 is post graduate (master or doctorate).

When we look at the monthly income level of the students, we see that %60,6 of the students has to get by 0-750TL. % 27,8 of the rest of the students, %39,4, gets by 751-1500 TL and % 8,1 of it gets by 1501-2250TL, %2,2 of it gets by 2251-3000TL and %1,3 get by more than 3000 TL monthly. The frequency of reading of the students' parents indicates that %43 of the parents has never read, %32,6 occasionally reads, %21,1 sometimes reads, %3,1 always reads. %40 of the students has a library in their home.

In this survey, it is surveyed what the habitude and the attitude of reading of second stage primary school students are. In the result of this investigation we can say that the students take the great time to the library

and class library, therefore they should work on developing library and class library. Besides, they make clear that the students read books regularly, so it can be suggested that the students can keep on the campaign of get the students reading habitude; because it is claimed that the students read for an half hour a day. However, it has to be known that the half hour is actually “the hour for reading”. That means the majority don’t take time to read books and they don’t spend time on voluntarily reading. The reasons are television, much homework, and house works. In this state, we see books don’t have a part of the child’s life. It is suggested that school counseling services, class counseling teachers and parents should associate by planning reading schedule. The students attending the survey stated they generally read journal and newspaper except story and novel. The most remarkable subject among the subjects of book is adventure books. Furthermore, some of them say that their parents didn’t read books pre-school time. It can be investigated that this situation can have an effect on getting habitude of reading. %56 of the students say they argue on the book they read. During adolescence, the young can affect the ideas of each other, and they can argue on the books. Especially, they can attend to the book conversation and discussions, hence it can be taught to the student how they read efficiently.

The students attending to the survey show the same reasons relating to individual, socio-economical and education problems as a drawback from reading. Particularly, they find television number 1 problem. Certainly, it seems to be hard to take the television out of the children’s lives, therefore the parents have the big role to take the responsibility of controlling the place of television in the children’s lives in order to take time to reading. It can be suggested our education system which has much homework and is based on the exam technique should be looked over again.